

Briselē, 2023. gada 30. jūnijā
(OR. en)

11157/23

ECOFIN 681
UEM 215
SOC 506
EMPL 357
COMPET 701
ENV 780
EDUC 293
RECH 325
ENER 416
JAI 928
GENDER 157
ANTIDISCRIM 151
JEUN 195
SAN 432

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
lepr. dok. Nr.:	9851/1/23 REV 1
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 625 final
Temats:	PADOMES IETEIKUMS par Slovākijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2023. gada stabilitātes programmu

Pielikumā ir pievienots minētais Padomes ieteikuma projekts, kas apspriests Padomē un Eiropadomē, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu COM(2023) 625 final.

PADOMES IETEIKUMS

(... gada ...)

par Slovākijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2023. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu ¹ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ², un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

² OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241³, ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("mehānisms"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm mehānisms sekmē ekonomikas un iekļaujošu atveseļošanu un ilgtspējīgu un izaugsmi veicinošu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši reformas un investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāko īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no mehānisma.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

- (2) Komisija 2022. gada 22. novembrī pieņēma 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2023. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2023. gada 23. martā apstiprināja 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā izvirzītās prioritātes, kuras ir vērstas uz konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2022. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2023. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Slovēniju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī atzinumu par Slovēnijas 2023. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku un priekšlikumu attiecībā uz 2023. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ⁴ ("2023. gada ieteikums par eurozonu") Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā un Vienoto nodarbinātības ziņojumu – 2023. gada 13. martā.
- (3) Lai gan Savienības valstu tautsaimniecības demonstrē ievērojamu noturību, ģeopolitiskajam kontekstam joprojām ir negatīva ietekme. Tā kā Savienība nelokāmi solidarizējas ar Ukrainu, Savienības ekonomikas un sociālās politikas programma ir vērsta uz to, lai īstermiņā mazinātu enerģētikas krīzes negatīvo ietekmi gan uz mazaizsargātām māsasaimniecībām, gan uzņēmumiem un lai turpinātu centienus īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, aizsargātu makroekonomikas stabilitāti un palielinātu noturību vidējā termiņā. Tajā liela uzmanība ir pievērsta arī Savienības konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai.

⁴ Padomes Ieteikums (2023. gada 16. maijs) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C 180, 23.5.2023., 1. lpp.).

- (4) Komisija 2023. gada 1. februārī nāca klajā ar paziņojumu "Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam" ("Zaļā kursa industriālais plāns"). Zaļā kursa industriālā plāna mērķis ir uzlabot Savienības neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti. Tas papildina Eiropas zaļā kursa un *REPowerEU* ietvaros īstenotos centienus. Tā mērķis ir arī veicināt labvēlīgākus apstākļus tādu neto nulles emisiju tehnoloģiju un produktu Savienības ražošanas jaudas izvēršanai, kas vajadzīgi Savienības vērienīgo klimatisko mērķrādītāju sasniegšanai, un nodrošināt piekļuvi attiecīgām kritiski svarīgām izejvielām, tostarp, diversificējot piegādes avotus, pienācīgi izmantojot ģeoloģiskos resursus dalībvalstīs un maksimāli palielinot izejvielu reciklēšanu. Zaļā kursa industriālā plāna pamatā ir četri pīlāri: prognozējama un vienkāršota normatīvā vide, ātrāka piekļuve finansējumam, prasmju pilnveidošana un atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm. Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar papildu paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada", kas strukturēts atbilstoši deviņiem savstarpēji pastiprinošiem virzītājspēkiem ar mērķi strādāt, lai panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu. Paziņojumā ir noteiktas politikas prioritātes, kuru mērķis ir aktīvi nodrošināt strukturālus uzlabojumus, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvus pasākumus Savienības un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspējai. Turpmāk sniegtie ieteikumi palīdz īstenot minētās prioritātes.
- (5) 2023. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem ir paredzēts izpildīt visus iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētos attiecīgos ieteikumus vai arī to būtisku daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020. un 2022. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

- (6) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435⁵ ("*REPowerEU* regula") mērķis ir ātri izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilās degvielas importa. Tas veicinās enerģētisko drošību un Savienības energoapgādes dažādošanu, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. *REPowerEU* regula sniedz iespēju dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos pievienot jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus. Minētās reformas un investīcijas arī palīdzēs uzlabot Savienības neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju, kā izklāstīts Zaļā kursa industriālajā plānā, un īstenot konkrētām valstīm saistībā ar enerģiju adresētos ieteikumus, kas dalībvalstīm sniegti 2022. gadā un attiecīgā gadījumā 2023. gadā. Ar *REPowerEU* regulu tiek ieviesta jauna neatmaksājama finansiālā atbalsta kategorija, kas darīta pieejama dalībvalstīm, lai tiktu finansētas jaunas ar enerģētiku saistītas reformas un investīcijas saskaņā ar to atveseļošanas un noturības plāniem.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

- (7) Komisija 2023. gada 8. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegta fiskālās politikas norādes 2024. gadam ("2023. gada 8. marta paziņojums"). Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstis stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanā un tādējādi stiprināt politikas koordināciju. Komisija atgādināja, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula 2023. gada beigās tiks deaktivēta. Komisija aicināja panākt, lai fiskālā politika 2023.–2024. gadā nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā un ilgtspējīgā veidā veicinātu potenciālu izaugsmi, un aicināja dalībvalstis savās 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās Līgumā noteiktās atsaucēs vērtības 3 % no iekšzemes kopprodukta (IKP) ievērošanu un ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Komisija arī aicināja dalībvalstis pakāpeniski atteikties no valsts fiskālajiem pasākumiem, kas tika ieviesti, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma, sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem. Tā norādīja, ka gadījumā, ja, atkārtoties ar enerģijas cenām saistītajam spiedienam, būtu nepieciešams pagarināt atbalsta pasākumu darbības laiku, šādiem dalībvalstu pasākumiem vajadzētu būt mērķorientētākiem, atbalstot tieši neaizsargātās mājsaimniecības un uzņēmumus. Komisija norādīja, ka fiskālie ieteikumi būtu izsakāmi skaitļos un diferencējami. Turklāt, kā ierosināts Komisijas 2022. gada 9. novembra paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm, fiskālie ieteikumi tiktu formulēti, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem. Komisija ieteica visām dalībvalstīm turpināt aizsargāt valsts finansētās investīcijas un nodrošināt mehānisma un citu Savienības fondu efektīvu izmantošanu, jo īpaši, ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Komisija norādīja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un ievērojot spēkā esošās tiesību normas.

- (8) Komisija 2023. gada 26. aprīlī nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem Savienības ekonomikas pārvaldības noteikumu visaptverošas reformas īstenošanai. To galvenais mērķis ir uzlabot valsts parāda atmaksājamību un ar reformu un investīciju palīdzību veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Komisijas priekšlikumu mērķis ir uzlabot valstu līdzatbildību, vienkāršot sistēmu un virzīties uz lielāku vidēja termiņa mērķi apvienojumā ar efektīvu un saskaņotāku izpildi. Saskaņā ar Padomes 2023. gada 14. martā pieņemtajiem secinājumiem par ievirzēm ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformai mērķis ir 2023. gadā pabeigt leģislatīvo darbu.

(9) Slovēkija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 29. aprīlī. Ievērojot Regulas (ES) 2021/241 19. pantu, Komisija novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu saskaņā ar minētās regulas V pielikumā izklāstītajām novērtēšanas vadlīnijām. Padome 2021. gada 13. jūlijā pieņēma Īstenošanas lēmumu par Slovēkijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ⁶. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu, kurā konstatēts, ka Slovēkija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu. Slovēkija savu grozīto atveseļošanas un noturības plānu, kurā ietverta *REPowerEU* nodaļa, saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 21. c pantu iesniedza Komisijai 2023. gada 26. aprīlī. Grozītajā atveseļošanas un noturības plānā ir ņemta vērā arī atjauninātā maksimālā finanšu iemaksa saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, un tajā ir iekļauts pamatots lūgums Komisijai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 21. panta 1. punktu grozīt Padomes 2021. gada 13. jūlija Īstenošanas lēmumu, jo Slovēkija uzskatīja, ka atveseļošanas un noturības plānu objektīvu apstākļu dēļ daļēji vairs nav iespējams īstenot.

⁶ ST 10156/2021 INIT; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1.

- (10) Slovākija 2023. gada 27. aprīlī iesniedza savu 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada 27. aprīlī – 2023. gada stabilitātes programmu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. panta 1. punktu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 27. pantu 2023. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Slovākijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.
- (11) Komisija 2023. gada ziņojumu par Slovākiju publicēja 2023. gada 24. maijā. Tajā tika izvērtēts, kā Slovākija ir īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam, un kā Slovākija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz minēto analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Slovākijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(12) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļinātu pārskatu par Slovākiju un rezultātus publicēja 2023. gada 24. maijā. Komisija secināja, ka Slovākijā nav makroekonomikas nelīdzsvarotības. Jo īpaši pieaug neaizsargātība, kas saistīta ar konkurētspēju, mājokļiem, mājsaimniecību parādu un ārējo bilanci, taču kopumā šķiet, ka tuvākajā nākotnē tā būs ierobežota, un paredzams, ka, normalizējoties ekonomikas apstākļiem, tā mazināsies. Ekonomiku smagi skāra enerģijas cenu šoks strauji augošas inflācijas apstākļos. Pamatinflācija un vienības darbaspēka izmaksu pieaugums ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju. Lai gan tiek prognozēts, ka tie normalizēsies, pastāv risks, ka varētu būt vajadzīgs laiks, lai mazinātu spiedienu uz izmaksu konkurētspēju, un ka spēcīgs iekšzemes pieprasījums turpinās radīt spiedienu uz maksājumu bilanci. Tekošā konta stāvoklis 2022. gadā ievērojami pasliktinājās, jo palielinājās enerģijas importa cenas, kā arī strauji samazinājās neenerģijas preču neto eksports. Tiek prognozēts, ka tekošā konta deficīts nedaudz nedaudz samazināsies, bet 2023. un 2024. gadā joprojām būs liels arī tad, ja samazināsies enerģijas cenas. Tomēr tiek lēsts, ka ārējie ilgtspējas riski tuvākajā laikā būs ierobežoti. Tiek prognozēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts šajā un nākamajā gadā būs ievērojams un no 2024. gada tiks koriģēts. Pēc vairāku gadu ievērojama pieauguma mājokļu cenas, šķiet, ir nedaudz pārvērtētas. Tas sakrīt ar lielu aizņēmumu apjomu, kas pašlaik samazinās, un mājsaimniecību parāda ievērojamu pieaugumu, kas kopumā rada zināmu risku finanšu stabilitātei. Tomēr banku sektors joprojām ir labi kapitalizēts, ļoti ienesīgs un tajā ir maz ieņēmumus nenesošu aizdevumu. Jāturpina centieni novērst Slovākijas ekonomisko neaizsargātību. Jo īpaši būtu jāierobežo pārmērīgais pieprasījums, lai būtu vieglāk koriģēt tekošā konta deficītu un pamatinflācijas starpību salīdzinājumā ar pārējo eurozonu. To var panākt, nodrošinot pienācīgu fiskālo konsolidāciju un pasākumus, ar ko risinātu mājsaimniecību parāda problēmu, vienlaikus saglabājot mājokļu pieejamību cenas ziņā, izmantojot īpašuma nodokļus un pasākumus mājokļu piedāvājuma atbalstam.

- (13) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem Slovēkijas vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 5,4 % no IKP 2021. gadā līdz 2,0 % 2022. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 61,0 % no IKP 2021. gada beigās līdz 57,8 % 2022. gada beigās. 2023. gada 24. maijā Komisija izdeva ziņojumu saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu. Minētajā ziņojumā bija aplūkots Slovēkijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā plānoto, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā pārsniegs 3 % no IKP. Ziņojumā secināts, ka deficīta kritērijs nav izpildīts. Atbilstīgi 2023. gada 8. marta paziņojumam Komisija nav ierosinājusi 2023. gada pavasarī sākt jaunas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Pēc tam Komisija paziņoja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu. Slovēkijai tas būtu jāņem vērā 2023. gada budžeta izpildē un 2024. gada budžeta plāna projekta sagatavošanā.

- (14) Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējuši fiskālās politikas pasākumi, kas veikti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Šādi fiskālās politikas izdevumus palielinoši pasākumi 2022. gadā bija pabalsti mājsaimniecībām, kuras visvairāk skar augstā inflācija, vienreizējs bērna pabalsta palielinājums, vienreizējs "14. pensijas" maksājums, vienreizēja piemaksa visiem publiskā sektora darbiniekiem un elektroenerģijas un gāzes cenu ierobežošana neregulētiem uzņēmumiem. Minēto pasākumu izmaksas daļēji kompensēja jauni nodokļi par enerģijas ražotāju un piegādātāju negaidīto papildu peļņu, proti solidaritātes iemaksa, ko nodrošināja saskaņā ar Padomes Regulu (ES) 2022/1854⁷. Komisija lēš, ka minēto pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā atbildīs 0,2 % no IKP. Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējušas arī budžeta izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām un kas tiek lēstas 0,1 % apmērā no IKP 2022. gadā. Tajā pašā laikā ar Covid-19 krīzi saistītu pagaidu ārkārtas pasākumu aplēstās izmaksas samazinājās no 3,2 % 2021. gadā līdz 0,8 % no IKP 2022. gadā.
- (15) Padome 2021. gada 18. jūnijā ieteica Slovērijai⁸ 2022. gadā saglabāt atbalstošu fiskālo nostāju, kas ietver stimulējošo iedarbību, kuru nodrošina Atveseļošanas un noturības mehānisms, un saglabāt valsts finansētās investīcijas.

⁷ Padomes Regula (ES) 2022/1854 (2022. gada 6. oktobris) par ārkārtas intervenci augsto enerģijas cenu problēmas risināšanai (OV L 261 I, 7.10.2022., 1. lpp.).

⁸ Padomes Ieteikums (2021. gada 18. jūnijs), ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovērijas 2021. gada stabilitātes programmu (OV C 304, 29.7.2021., 121. lpp.).

- (16) Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālās politikas nostāja⁹ 2022. gadā bija bremzējoša, 1,3 % apmērā no IKP, kas bija adekvāti augstās inflācijas apstākļos. Slovākija atbilstoši Padomes ieteikumam turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansē no mehānisma. No mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansētie izdevumi 2022. gadā sasniedza 1,2 % no IKP (1,3 % no IKP 2021. gadā). No mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar Savienības struktūrfondu apguves zemo līmeni un īstenoto izdevumu no mehānisma dotācijām atlikšanu. Valsts finansētām investīcijām fiskālajā nostājā bija ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,2 procentpunktiem¹⁰. Tādējādi Slovākija ir saglabājusi valsts finansētās investīcijas, kā ieteikusi Padome. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) pieaugumam bijusi bremzējoša ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 1,3 procentpunktiem. Tāpēc Slovākija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

⁹ Fiskālā nostāja tiek mērīta, vadoties pēc izmaiņām primārajos izdevumos (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus), neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus, taču ietverot no mehānisma un citu Savienības fondu neatmaksājama atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, kas attiecināmi uz vidēja termiņa potenciālo izaugsmi. Sīkāku informāciju sk. fiskālās statistikas tabulu 1. izcēlumā.

¹⁰ Citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem bija bremzējoša ietekme, kas atbilst 0,1 procentpunktam no IKP.

- (17) 2023. gada stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs par 2023. gadu un turpmāko periodu atbilst Komisijas 2023. gada pavasara prognozei. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 1,3 % un 2024. gadā – par 1,8 %. Salīdzinājumam – Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts lielāks reālā IKP pieaugums 2023. gadā (1,7 %) un 2024. gadā (2,1 %), kam par iemeslu galvenokārt ir straujāka eksporta atveseļošanās, nekā gaidīts, jo tiek prognozēts, ka piegādes ķēdes vājās vietas izzudīs un Slovērijas galveno eksporta galamērķu ekonomikas perspektīvas uzlabosies.
- (18) Valdība savā 2023. gada stabilitātes programmā plāno, ka vispārējās valdības budžeta deficīts palielināsies līdz 6,3 % no IKP 2023. gadā. Palielinājums 2023. gadā galvenokārt atspoguļo pasākumus, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi, kā arī citus pasākumus, piemēram, nodokļu prēmiju un bērnu pabalstu palielināšanu un vecāku piemaksas ieviešanu. Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu ir sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP palielināsies no 57,8 % 2022. gada beigās līdz 58,7 % 2023. gada beigās. Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi valdības budžeta deficīts 2023. gadā būs 6,1 % no IKP. Tas atbilst 2023. gada stabilitātes programmā prognozētajam deficītam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē ir plānota līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 58,3 % 2023. gada beigās.

(19) Sagaidāms, ka vispārējās valdības bilanci 2023. gadā joprojām ietekmēs fiskālie pasākumi, kas veikti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Tie ietver pasākumus, kas pagarināti no 2022. gada, jo īpaši elektroenerģijas un gāzes cenu ierobežojumu neregulētiem uzņēmumiem, un jaunus pasākumus, piemēram, elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes piegādes cenu ierobežojumu mājsaimniecībām un regulētiem (maziem) uzņēmumiem. Minēto pasākumu izmaksas daļēji kompensē nodokļi par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu, proti, solidaritātes iemaksa, kas saistīta ar Regulu (ES) 2022/1854, īpaša nodeva ūdens apsaimniekošanas būvniecības uzņēmumam un ieņēmumu maksimālā robeža elektroenerģijas ražotājiem ar pārmērīgi lielu peļņu. Ņemot vērā minētos ieņēmumus, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksas 2023. gadam tiek prognozētas 2,0 % apmērā no IKP ¹¹. Nešķiet, ka 2023. gadā pasākumi būtu vērsti uz visneaizsargātākajām mājsaimniecībām vai uzņēmumiem, un tajos nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu samazināt enerģijas pieprasījumu un palielināt energoefektivitāti. Rezultātā, novērtējot atbilstību Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam ¹², mērķorientēti atbalsta pasākumi nav jāņem vērā (salīdzinājumā ar 0,2 % no IKP 2022. gadā). Tiek prognozēts, ka salīdzinājumā ar 2022. gadu budžeta izmaksas saistībā ar pagaidu aizsardzību no Ukrainas pārvietotajām personām samazināsies par 0,1 procentpunktu no IKP. Visbeidzot, paredzams, ka vispārējās valdības bilanci 2023. gadā labvēlīgi ietekmēs ar Covid-19 krīzi saistītu pagaidu ārkārtas pasākumu pakāpeniska izbeigšana, kas pēc aplēsēm veido 0,8 % no IKP.

¹¹ Šis rādītājs atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksu līmeni, ietverot kārtējos ieņēmumus un izdevumus, kā arī kapitālizdevumu pasākumus.

¹² Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Slovērijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovērijas 2022. gada stabilitātes programmu (OV C 334, 1.9.2022., 205. lpp.).

- (20) Savā 2022. gada 12. jūlija ieteikumā Padome ieteica Slovēkijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai ¹³, ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām māsjsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Vienlaikus Slovēkijai vajadzētu būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Slovēkijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus.

¹³ Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, Slovēkijas potenciālās izlaides pieauguma aplēse vidējā termiņā (10 gadu vidējais rādītājs), kuru izmanto fiskālās nostājas noteikšanai, nominālā izteiksmē ir 12,0 %.

(21) Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā, ņemot vērā augsto inflāciju, būs ekspansīva (-0,9 % no IKP). Fiskālā nostāja 2022. gadā bija bremsējoša (1,3 % no IKP). Prognozēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 4,4 % no IKP. Tas ietver mērķorientēto atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu 0,2 % no IKP apmērā mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kuri ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu. Tas ietver arī zemākas izmaksas saistībā ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,1 % no IKP). Tādējādi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme neizriet no mērķorientētā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu nosaka uz konkrētu mērķi neorientēti enerģētikas pasākumi, pastāvīgs algu pieaugums veselības aprūpes speciālistiem un pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likmju samazinājums pārtikas nozarē un atpūtas nozarē. Prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums kopumā neatbilst Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam. Tiek prognozēts, ka no mehānisma dotācijām un no citiem Savienības fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniegs 2,8 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju 0,1 procentpunkta apmērā ¹⁴. Slovēnija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus, un paredzams, ka tiks saglabātas valsts finansētās investīcijas ¹⁵. Tiek plānotas publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā un enerģētiskajā drošībā, piemēram, valsts pētniecības, izstrādes un inovācijas stratēģijā, kuras mērķis ir palielināt elastību un saīsināt pakalpojumu iegādes laiku, kā arī iesaistīt plašāku piegādātāju loku, ieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus.

¹⁴ Tiek prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,1 procentpunktam no IKP.

¹⁵ No mehānisma dotācijām un no citiem Savienības fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniedza 0,0 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju 1,3 procentpunkta apmērā. Prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,1 procentpunktam no IKP.

- (22) Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu paredzams, ka vispārējās valdības budžeta deficīts samazināsies, 2024. gadā sasniedzot 4,7 % no IKP. Samazinājums 2024. gadā galvenokārt atspoguļo enerģijas cenu pieauguma ekonomiskās un sociālās ietekmes mazināšanas pasākumu pakāpenisko atcelšanu. Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP palielināsies, 2024. gada beigās sasniedzot 59,3 %. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 4,8 % apmērā no IKP. Tas atbilst 2023. gada stabilitātes programmā prognozētajam deficītam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē ir plānota līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 58,7 % 2024. gada beigās.
- (23) 2023. gada stabilitātes programmā ir paredzēts 2024. gadā pakāpeniski izbeigt visus enerģētikas atbalsta pasākumus. Komisija arī pieņem, ka 2024. gadā enerģētikas atbalsta pasākumi tiks pilnībā izbeigti. Tam pamatā ir pieņēmums, ka enerģijas cenas nepalielināsies no jauna.

(24) Regula (EK) Nr. 1466/97 aicina katru gadu uzlabot strukturālo budžeta bilanci vidēja termiņa budžeta mērķa virzienā, par kritēriju nosakot 0,5 % no IKP ¹⁶. Ņemot vērā fiskālās ilgtspējas apsvērumus un nepieciešamību samazināt deficītu zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības 3 % no IKP, saskaņā ar Komisijas aplēsēm būtu atbilstīgi 2024. gadā uzlabot strukturālo bilanci vismaz par 0,7 % no IKP. Lai nodrošinātu šādu uzlabojumu un saskaņā ar Komisijas metodoloģiju, neto valsts finansēto primāro izdevumu ¹⁷ pieaugumam 2024. gadā nevajadzētu pārsniegt 5,7 %, kā atspoguļots šajā ieteikumā. Tas arī palīdzēs samazināt pamatinflāciju, kas ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju un saglabājoties varētu izraisīt konkurētspējas zudumu, un stiprināt ārējo pozīciju. Tajā pašā laikā atlikušie enerģētikas atbalsta pasākumi (ko Komisija pašlaik lēš 2 % apmērā no IKP 2023. gadā) būtu pakāpeniski jāizbeidz, ja enerģijas tirgus attīstība to ļauj un sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem, un saistītie ietaupījumi būtu jāizmanto, lai samazinātu valdības budžeta deficītu. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm, tas radītu neto primāro izdevumu pieaugumu, kas ir zem 2024. gadam ieteiktā maksimālā pieauguma tempa. Turklāt saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi neto valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums 2023. gadā neatbilst Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam. Ja tas apstiprināsies, būtu atbilstīgi 2024. gadā samazināt neto primāro izdevumu pieaugumu.

¹⁶ Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. pantā arī prasīts veikt korekciju vairāk nekā 0,5 % apmērā no IKP tām dalībvalstīm, kuru valsts parāds pārsniedz 60 % no IKP vai kurās ir izteiktāki parāda atmaksājamības riski.

¹⁷ Neto primāros izdevumus definē kā valsts finansētos izdevumus, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un izņemot procentu izdevumus un cikliskā bezdarba izdevumus.

- (25) Pieņemot, ka politika netiks mainīta, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 2,5 %, kas ir zem ieteiktā pieauguma tempa. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē prognozētā korekcija ir mazāka nekā ietaupījumi, kas izriet no enerģētikas atbalsta pasākumu pilnīgas izbeigšanas, kurus rada pastāvīgi izdevumu pasākumi, piemēram, lielāka kompensācija publiskā sektora darbiniekiem, ģimenes pakete, kas ietver nodokļu prēmiju un lielākus bērnu pabalstus, kā arī vecāku piemaksas ieviešana pensiju reformas ietvaros.
- (26) Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu sagaidāms, ka valdības investīcijas samazināsies no 5,1 % no IKP 2023. gadā līdz 4,0 % no IKP 2024. gadā. Zemāks investīciju līmenis atspoguļo mazākas investīcijas, ko finansē Savienība, proti, izmantojot struktūrfondus. 2023. gada stabilitātes programmā ir minētas reformas un investīcijas, kas, paredzams, veicinās fiskālo ilgtspēju un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Tās ietver nesen apstiprinātu reformu, ar ko ievieš izdevumu maksimālos apjomus, un pensiju reformu, kas arī ir paredzētas atveseļošanas un noturības plānā.
- (27) 2023. gada stabilitātes programmā ir izklāstīta vidēja termiņa fiskālā virzība līdz 2026. gadam. Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu valdības mērķos paredzēts, ka deficīts sasniegs 3,2 % no IKP 2025. gadā un 2,2 % 2026. gadā. Tādējādi paredzams, ka valdības budžeta deficīts 2026. gadā samazināsies zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP.

(28) Slovēkijas nodokļu sistēma liecina par potenciālu reformām ar mērķi palielināt ekonomisko efektivitāti, veicināt vides un fiskālo ilgtspēju un uzlabot taisnīgumu. Salīdzinājumā ar citām dalībvalstīm darbaspēka nodokļu slogs zemu atalgo tiem darba ņēmējiem ir īpaši augsts. Turpretim vides un īpašuma nodokļu piemērošana netiek pilnībā izmantota. Nodokļu struktūras maiņa varētu atbalstīt izaugsmi un arī palīdzēt veicināt zaļo pārkārtošanos un vides ilgtspēju. Neraugoties uz ekonomikas augsto energointensitāti, ieņēmumi no vides nodokļiem 2021. gadā bija 2,5 %, kas ir tuvu Savienības vidējam rādītājam. Vides maksas, kas saistītas ar atkritumu apsaimniekošanu un gaisa piesārņojumu, pietiekami neveicina resursu efektīvu izmantošanu un pietiekami nesamazina izmaksas videi un sabiedrībai. Vides nodokļi un maksas netiek indeksēti, un tāpēc zaļie ieņēmumi laika gaitā samazinās. Ceļu nodokļi un transportlīdzekļu reģistrācijas nodevas nepietiekami atspoguļo emisiju intensitāti. Kopumā transporta nodokļu daļa kopējos nodokļu ieņēmumos ir tikai 0,58 % salīdzinājumā ar Savienības vidējo rādītāju 1 %. Īpašuma nodokļu jomā ieņēmumi no periodiskiem īpašuma nodokļiem 2021. gadā bija salīdzinoši zemi (0,5 % no IKP salīdzinājumā ar Savienības vidējo rādītāju 1,2 %). Slovēkijas rīcībā pašlaik nav pietiekamu datu, lai varētu atjaunināt un indeksēt īpašuma nodokļa bāzi atbilstoši tirgus vērtībai, lai gan tas varētu arī daļēji ierobežot ilgstoši lielo pieprasījumu pēc mājokļiem un no tā izrietošo mājokļu cenu spēcīgo pieaugumu. Turklāt turpmāki centieni vienkāršot nodokļus un uzlabot nodokļu saistību izpildi var palielināt publiskos ieņēmumus un savukārt atbalstīt fiskālo ilgtspēju un uzlabot taisnīgumu. 2020. gadā PVN saistību neizpilde Slovēkijā turpināja samazināties. Tā samazinājās no 15 % 2019. gadā līdz 13,9 % no kopējiem prognozētajiem PVN ieņēmumiem 2020. gadā, tomēr tā joprojām pārsniedz Savienības vidējo rādītāju (9,1 %). Turpmāki uzlabojumi attiecībā uz nodokļu administrēšanu, tostarp elektronisko rēķinu izrakstīšanu, iepriekš aizpildītas nodokļu deklarācijas un vēl lielāka digitalizācija varētu palīdzēt vēl vairāk samazināt nepilnības nodokļu sistēmā.

- (29) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Slovēkijas atveseļošanas un noturības plāna īstenošana līdz šim ir noritējusi labi, tomēr tā saskaras ar dažām turpmākām problēmām. Slovēkija iesniedza divus maksājuma pieprasījumus, kas atbilst plāna 30 atskaites punktiem un mērķrādītājiem un pēc kuriem kopā tika izmaksāti 1,11 miljardi EUR. Slovēkija ir bijusi viena no dalībvalstīm ar visstraujāko progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā, tomēr iespējamie šķēršļi administratīvo spēju trūkumu dēļ, kā arī nepieciešamība sākt darbu pie *REPowerEU* nodaļas papildu pasākumiem, ko Slovēkija 2023. gada 26. aprīlī iesniegusi saistībā ar tās plāna grozījumiem, liek vairāk koncentrēties uz īstenošanu. Jaunās *REPowerEU* nodaļas iekļaušana atveseļošanas un noturības plānā sniegs iespēju finansēt papildu reformas un investīcijas, lai atbalstītu Slovēkijas stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citas, ārpus minētā plāna tvēruma esošas ekonomikas un nodarbinātības politikas sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politikas programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski un efektīvi iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes, sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas.
- (30) Komisija visus Slovēkijas kohēzijas politikas plānošanas dokumentus apstiprināja 2022. gadā. Kohēzijas politikas programmu ātra īstenošana papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, ir būtiska zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ekonomikas un sociālās noturības palielināšanai un līdzsvarotas teritoriālās attīstības panākšanai Slovēkijā.

- (31) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjaudājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un kohēzijas politikas programmās, Slovēkijā ir vairāki papildu problēmjaudājumi, kas saistīti ar enerģētiku un zaļo pārkārtošanos.
- (32) Slovēkijas progress siltumnīcefekta gāzu neto emisiju samazināšanā pēdējos gados lielā mērā ir apstājies. Valsts joprojām ir strukturāli energoietilpīga ekonomika ar lielu atkarību no fosilo degvielu importa. Slovēkijas primārās enerģijas intensitāte 2020. gadā bija aptuveni 80 % virs Savienības vidējā rādītāja, savukārt enerģijas galapatēriņš laikposmā no 2015. līdz 2021. gadam palielinājās par 13,5 %. Slovēkija 2022. gadā panāca nelielu progresu enerģijas importa diversifikācijā, taču nav pietiekami izmantoti gāzes taupīšanas pasākumi. Dabasgāzes patēriņš Slovēkija laikposmā no 2022. gada augusta līdz 2023. gada martam samazinājās par 1 %¹⁸ salīdzinājumā ar vidējo gāzes patēriņu tajā pašā laikposmā iepriekšējos piecos gados, ne tuvu nesasniedzot samazinājuma mērķrādītāju 15 %, kas noteikts Padomes Regulā (ES) 2022/1369¹⁹. Slovēkija tiek mudināta turpināt centienus uz laiku samazināt gāzes pieprasījumu līdz 2024. gada 31. martam, ievērojot Padomes Regulu (ES) 2023/706²⁰. Kopš 2022. gada vasaras dabasgāzes importa daļa no Krievijas ir samazināta no 85 % līdz aptuveni 50 %. Lai gan atveseļošanas un noturības plānā iekļautās reformas ir ievērojami palielinājušas pieejamo jaudu atjaunīgo energoresursu pieslēgšanai tīklam Slovēkijā, tikai neliela daļa no brīvās jaudas ir izmantota, lai savienotu jaunas atjaunīgās enerģijas iekārtas. Atjaunīgo energoresursu ātrāka apguve palīdzētu sasniegt klimata mērķus un samazināt Slovēkijas atkarību no fosilo degvielu importa (tai skaitā no Krievijas) un mazinātu enerģētiskās nabadzības risku svārstīgu enerģijas cenu apstākļos. Saules un vēja enerģijas kopējā uzstādītā jauda 2022. gadā bija aptuveni 7 % no kopējās uzstādītās jaudas, kas ir otrs zemākais līmenis Savienībā.

¹⁸ Datus par Slovēkiju pašlaik validē *Eurostat*.

¹⁹ Padomes Regula (ES) 2022/1369 (2022. gada 5. augusts) par koordinētiem gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem (OV L 206, 8.8.2022., 1. lpp.).

²⁰ Padomes Regula (ES) 2023/706 (2023. gada 30. marts), ar ko groza Regulu (ES) 2022/1369 attiecībā uz pieprasījuma samazināšanas perioda pagarināšanu gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem un ziņošanas par to īstenošanu un īstenošanas uzraudzības stiprināšanu (OV L 93, 31.3.2023., 1. lpp.).

(33) Slovēkija sava atveseļošanas un noturības plāna ietvaros 2022. gadā īstenoja reformas tirgus modeļa un atjaunīgo energoresursu atbalsta jomā, taču turpmāki pasākumi ļautu ātrāk ieviest atjaunīgos energoresursus, jo īpaši vēja, saules, ģeotermālos, biometāna un ūdeņraža energoresursus. Minētie pasākumi ir atļauju piešķiršanas un administratīvo procedūru vienkāršošana, cita starpā izveidojot administratīvas "vienas pieturas aģentūras" un zonas atjaunīgo energoresursu ražošanai. Slovēkijai būtu lietderīgi padarīt efektīvākas atjaunīgo energoresursu tīkla piekļuves procedūras, jo īpaši reformējot jaudas rezervēšanas sistēmu, padarot tīkla pieslēgumu mazāk administratīvi apgrūtināšu un pārskatot tīkla pieslēguma maksas saskaņā ar Savienības kritērijiem un paraugpraksi. Lai pielāgotos arvien pieaugošajam nepastāvīgu atjaunīgo energoresursu apjomam, Slovēkijai ir liels potenciāls modernizēt energotīklus (gan pārvades, gan sadales), būvēt jaunas elektroenerģijas krātuves un turpināt tiesiskā regulējuma izstrādi attiecībā uz atjaunīgo ūdeņradi. Turpmāki panākumi ģeotermālās enerģijas un biometāna nozaru attīstībā nodrošinātu aizstājējus dabasgāzei, ko plaši izmanto kā enerģijas avotu centralizētās siltumapgādes sistēmās, kur atjaunojamo siltuma avotu izmantošana joprojām ir nepietiekami attīstīta.

(34) Lai gan, pateicoties vērienīgajām investīcijām no mehānisma un Kohēzijas fonda, Slovākija virzās uz priekšu dzīvojamo ēku energoefektivitātes jomā, ir jāpieliek lielākas pūles, jo īpaši attiecībā uz publisko un privāto nedzīvojamo ēku pilnīgu renovāciju, kā arī jāveic renovācijas pasākumi, kas mērķorientēti uz enerģētisko nabadzību un neaizsargātām māsaimniecībām. Slovākijai būtu ieteicams novērst vairākus trūkumus, lai paātrinātu ēku renovāciju un piesaistītu vairāk privāto investīciju, proti: i) pielāgot renovācijas shēmas; ii) sniegt tehnisko palīdzību; iii) izstrādāt "vienas pieturas aģentūras" pieeju; iv) vākt attiecīgus enerģētikas datus par sabiedriskajām ēkām, lai palīdzētu noteikt prioritātes investīcijām; un v) uzlabot koordināciju starp dažādām valsts iestādēm un finansēšanas programmām. Papildu pūles jāpieliek, lai strukturāli risinātu enerģētiskās nabadzības problēmu, jo īpaši izmantojot īpašas mājokļu renovācijas shēmas un tehnisko un administratīvo palīdzību, ņemot vērā neaizsargāto māsaimniecību vajadzības, kā arī jāveic reformas un investīcijas sociālajos mājokļos. Lai Slovākija atbilstu "Gatavi mērķrādītājam 55 %" mērķiem, būs vēl vairāk jāpalielina ieceru vērienīgums siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai un atjaunīgo energoresursu un energoefektivitātes mērķu palielināšanai.

- (35) Darbaspēka un prasmju trūkums nozarēs un profesijās, kas ir svarīgas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, tostarp neto nulles emisiju tehnoloģiju ražošanā, ieviešanā un uzturēšanā, rada šķēršļus pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. Lai mazinātu prasmju nepietiekamību un veicinātu darba ņēmēju iekļautību un pārorientēšanu, būtiskas ir kvalitatīvas izglītības un mācību sistēmas, kas reaģē uz mainīgajām darba tirgus vajadzībām, un mērķtiecīgi profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi. Lai atraisītu neizmantoto darbaspēka potenciālu, minētajiem pasākumiem ir jābūt pieejamiem, jo īpaši privātpersonām un tajās nozarēs un reģionos, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās. Slovēnijā ir viens no augstākajiem nodarbinātības rādītājiem autobūves ražošanā un tērauda rūpniecībā Savienībā, proti, nozarēs, kuras lielā mērā skar zaļā pārkārtošanās. Tajā pašā laikā 2022. gadā tika ziņots par darbaspēka nepietiekamību 24 profesijās, kurās vajadzīgas zaļās prasmes, piemēram, izolācijas darbinieki, santehniķi un cauruļvadu montētāji, kā arī elektriķi celtniecībā un ar to saistītiem darbiem. Tāpēc ir vajadzīgas efektīvas politikas sviras, kas paātrinātu zaļo pārkārtošanos visdažādākajās nozarēs, vienlaikus nodrošinot taisnīgumu.
- (36) Padome ir izskatījusi 2023. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atzinums ²¹ ir atspoguļots 1. ieteikumā.

²¹ Atbilstīgi Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam.

(37) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm ieteica rīkoties, tostarp, izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai

- i) 2023. gadā saglabātu parāda atmaksājamību un atturētos no kopējā pieprasījuma visaptverošas stimulēšanas, veidotu labāk mērķorientētus fiskālos pasākumus augsto enerģijas cenu ietekmes mazināšanai un apsvērtu piemērotus veidus, kā samazināt atbalstu, mazinoties enerģijas cenu radītajam spiedienam; ii) uzturētu augstu publisko investīciju līmeni un veicinātu privātās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās atbalstam; iii) atbalstītu algu attīstību tādā veidā, lai mazinātu pirktspējas zudumu, vienlaikus ierobežojot otrreizējo ietekmi uz inflāciju, turpinātu uzlabot aktīva darba tirgus politiku un novērstu prasmju trūkumu; iv) uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un nodrošinātu, ka enerģijas atbalsts uzņēmumiem ir izmaksu ziņā efektīvs, īslaicīgs un orientēts uz dzīvotspējīgiem uzņēmumiem un ka tas saglabā stimulus zaļās pārkārtošanās realizēšanai; un v) saglabātu makrofinansiālo stabilitāti un uzraudzītu riskus, vienlaikus turpinot darbu pie banku savienības izveides pabeigšanas. 1., 2. un 3. ieteikuma īstenošana Slovērijai palīdzēs īstenot 2023. gada ieteikumā par eurozonu izklāstīto pirmo, otro, trešo un piekto ieteikumu,

AR ŠO IESAKA Slovēkijai 2023. un 2024. gadā rīkoties šādi.

1. Cik drīz vien iespējams, 2023. un 2024. gadā izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus, saistītos ietaupījumus izmantojot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Ja atkal pieaugošu enerģijas cenu dēļ ir nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai ja esošie pasākumi ir jāturpina, nodrošināt, ka šādi atbalsta pasākumi ir orientēti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un ka tie saglabā stimulus enerģijas taupīšanai.

Nodrošināt piesardzīgu fiskālo politiku, jo īpaši, ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu nominālo pieaugumu 2024. gadā līdz ne vairāk kā 5,7 %²².

Saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt mehānisma dotāciju un citu Savienības fondu efektīvu apguvi, jo īpaši, lai veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Laikposmā pēc 2024. gada turpināt īstenot vidēja termiņa fiskālo stratēģiju pakāpeniskai un ilgtspējīgai konsolidācijai apvienojumā ar tādām investīcijām un reformām, kas veicina lielāku ilgtspējīgu izaugsmi, lai panāktu piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

Padarīt nodokļu struktūru efektīvāku un vairāk atbalstošu iekļaujošai un ilgtspējīgai izaugsmei, arī izmantojot vides un īpašuma nodokļu potenciālu. Turpināt stiprināt nodokļu saistību izpildi, cita starpā vēl vairāk digitalizējot nodokļu administrēšanu.

Samazināt ar mājsaimniecību parādu saistītos riskus, atbalstot mājokļu piedāvājumu un paplašinot īres tirgu.

²² Tiek lēsts, ka tas atbilstu ikgadējam strukturālās budžeta bilances uzlabojumam vismaz 0,7 % apmērā no IKP 2024. gadā, kā aprakstīts 24. apsvērumā.

2. Saglabāt impulsu sava atveseļošanas un noturības plāna stabilai īstenošanai un, ņemot vērā nesen iesniegto papildinājumu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, strauji sākt īstenot attiecīgos pasākumus. Turpināt kohēzijas politikas programmu ātru īstenošanu ciešā papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu.
3. Samazināt ekonomikas atkarību no fosilām degvielām, jo īpaši no dabasgāzes rūpniecībā un siltumapgādē, un dažādot fosilo degvielu importu. Paātrināt atjaunīgo energoresursu izmantošanu, jo īpaši attiecībā uz vēja un saules enerģiju un ģeotermālajām un atjaunīgajām gāzēm, saskaņā ar attiecīgajiem ilgtspējas kritērijiem. Vienkāršot atļauju piešķiršanas un administratīvās procedūras atjaunīgo energoresursu izmantošanai, cita starpā izveidojot administratīvas "vienas pieturas aģentūras" un zonas atjaunīgo energoresursu ražošanai. Modernizēt energotīklu un padarīt procedūras atjaunīgo energoresursu pieslēgšanai tīklam efektīvākas un mazāk apgrūtināšas. Paātrināt un stimulēt publisko un privāto ēku pilnīgu renovāciju, risināt enerģētiskās nabadzības problēmu, renovējot mājokļus mājtsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, un pastiprināt politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes un kompetences.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs/priekšsēdētāja*
